

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดี ในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา¹

รังสิมา โหมคเกษม²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำมาประกอบการบังคับคดีทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ในปัจจุบันพบว่า การบังคับคดีของไทยนั้น ยังขาดประสิทธิภาพในการที่จะบังคับชำระหนี้ให้กับลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นยังคงเป็นไปได้ยาก ซึ่งการบังคับคดีนั้นปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 ลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง เมื่อศาลพิพากษาให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นฝ่ายชนะคดี แล้วนั้น ย่อมมีสิทธิที่จะบังคับคดีเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นฝ่ายที่แพ้คดีได้ โดยศาลได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ให้ฝ่ายเจ้าหนี้เป็นผู้แถลงทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา รวมไปถึงการสืบทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันในความรับผิดชอบของลูกหนี้ร่วมนั้น ตามขั้นตอนของบังคับคดี โดยปกติเจ้าหนี้จะสืบหาว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินใด พอให้ยึดมาขายทอดตลาดชำระหนี้บ้าง โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะยึดทรัพย์ทุกอย่างที่เป็นของลูกหนี้คำพิพากษา หรือลูกหนี้มีกรรมสิทธิ์ร่วม แต่กฎหมายก็ให้ความคุ้มครอง ห้ามเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น ยึดทรัพย์บางรายการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการบังคับคดีตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปัจจุบันนี้ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีปัญหาอย่างมากในการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จึงทำให้การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น มีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ทางแพ่งซึ่งได้รับการรับรองตามกฎหมายสารบัญญัติ ซึ่งประชาชนมองคำพิพากษาเป็นเพียงกระดาษแผ่นเดียวที่ไร้คุณค่า จนกระทั่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามองหาใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อเข้าถึงข้อมูลในการบังคับคดี ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจำนวนมาก ได้พยายามแก้ไขปัญหในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา รวมไปถึงการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินในการบังคับคดี หรือการบังคับคดีเอาทรัพย์สิน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ของผู้ค้าประกัน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่างๆ ข้างต้น โดยการว่าจ้างนักสืบหรือการขอซื้อข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นผู้ครอบครองข้อมูลข้างต้น จึงทำให้ผู้ซื้อขายข้อมูลนั้น มักถูกไล่ออกของเจ้าหน้าที่ผู้ขายข้อมูลของหน่วยงานให้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้นโดยไม่อาจเรียกคืนจากลูกค้านี้ตามคำพิพากษาได้แล้ว ยังเป็นอันตรายต่อข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาเป็นอย่างมาก จึงทำให้การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาควรได้รับการแก้ไข รวมไปถึงการบังคับคดีที่ไม่เป็นไปตามลำดับในการสืบหาทรัพย์สินของลูกค้านี้ขั้นต้นไม่ได้ จึงไปบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ค้าประกัน จึงทำให้เกิดปัญหาอย่างมากในสังคม และเกิดความเสียหายต่อประชาชนและเป็นผลต่อการพัฒนาประเทศ

จากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวเปรียบเทียบกับแนวทางการสืบทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาของต่างประเทศ กล่าวคือ ในการสืบทรัพย์สินข้อมูลของลูกค้านี้ตามคำพิพากษามาประมวลกฎหมายแพ่งของอังกฤษ เยอรมัน และสิงคโปร์ นั้นก็ได้กำหนดให้รูปแบบในการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาไว้ต่างกัน โดยประเทศอังกฤษได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้แถลงรายการทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษา หากเจ้าหน้าที่มีข้อมูลไม่เพียงพอในการบังคับคดี กฎหมายกำหนดเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายไต่สวนลูกค้านี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการบังคับคดีได้ และในประเทศเยอรมันได้กำหนดให้ลูกค้านี้ตามคำพิพากษา เป็นผู้แถลงรายการทรัพย์สินต่อเจ้าหน้าที่ของศาลโดยตรง และหากในกรณีที่ลูกค้านี้ไม่เปิดเผยข้อมูลของตน หรือเปิดเผยข้อมูลอันเป็นเท็จต่อเจ้าหน้าที่ศาลนั้น ศาลสามารถมีอำนาจในการจับกุมตัวลูกค้านี้ตามคำพิพากษาได้ เพื่อนำมาแถลงรายการทรัพย์สินให้ถูกต้อง และในประเทศสิงคโปร์นั้น ได้กำหนดรูปแบบให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้แถลงรายการทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษา และหากในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่สามารถแถลงรายการทรัพย์สินได้นั้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ไต่สวนลูกค้านี้ตามคำพิพากษาได้ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ประเทศอังกฤษ กับสิงคโปร์นั้น จะกำหนดรูปแบบในการเข้าถึงทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาไว้เหมือนกัน แต่ในประเทศเยอรมันแล้วให้ จะกำหนดรูปแบบที่แตกต่างออกไป โดยมีประเด็นปัญหาที่นำมาวิเคราะห์ คือปัญหาเกี่ยวกับการสืบทรัพย์สินของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาไม่เป็นไปตามลำดับ กล่าวคือ ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันเกิดขึ้นนับตั้งแต่ลูกค้านี้ผิดนัดชำระหนี้ ลงเป็นต้นไป หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการผิดนัดของลูกค้านี้ให้ถือตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพสองซึ่งยึดกำหนดเวลาในการชำระหนี้เป็นหลักในการพิจารณา การผิดนัดของลูกค้านี้ อย่างไรก็ตามพบว่าการทำสัญญาในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากอดีต เพราะ รูปแบบของสัญญามีความหลากหลายขึ้นและมีการกำหนดรายละเอียดในข้อสัญญาซับซ้อนกว่าในอดีต ข้อสัญญาในเรื่องการผิดนัดก็เช่นกันพบว่าการทำสัญญาในปัจจุบันได้มีการกำหนดข้อตกลงในเรื่องเหตุแห่งการผิดนัดให้ครอบคลุมไปถึงกรณีอื่นอันนอกเหนือไปจากไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาเท่านั้น เช่น การกำหนดว่าหากเกิดเหตุการณ์บางอย่างขึ้นกับลูกค้านี้ อาทิ ลูกค้านี้ถูกเวนคืนกิจการศาลมีคำสั่งให้ลูกค้านี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย เป็นต้น ดังนั้นแนวทางของ

การอธิบายและตีความคำว่า “ผิคนัด” ตามมาตรา 686 จึงอาจต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ควรตีความให้ครอบคลุมไปถึงการผิคนัดเพราะเหตุอื่นที่ได้มีการระบุไว้ในสัญญาด้วย (Event of Default) เพื่อปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และด้วยสถานะทางกฎหมายที่ผู้ค้าประกันถูกกำหนดให้เป็นลูกหนี้ลำดับรอง กฎหมายจึงได้กำหนดสิทธิพิเศษกับผู้ค้าประกันในการที่จะเรียกร้องหรือขายเบี่ยงก่อนที่จะได้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ไป เพื่อให้การบังคับเป็นไปตามลำดับ

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา กล่าวคือ จากผลการศึกษาปัญหาของมาตรการการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษายังพบว่า กลไกการแก้ไขปัญหามีอยู่เดิมตามมาตรา 277 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการยื่นคำร้องขอให้ศาลได้ส่วนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นก็เป็นเพียงมาตรการเสริม แต่ปัญหาของมาตรการ การเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษานี้เกิดจาก “อำนาจ” ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการ เข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่สอดคล้องกับ “ภาระ” ในการตรวจสอบเพื่อสืบหาทรัพย์สิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างซึ่งส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาทุกรายเป็นการทั่วไป หากผ่อนผันหลักเกณฑ์ให้มีการร้องขอให้ศาลได้ส่วนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษากันได้โดยง่าย เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมต้องร้องขอให้ศาลทำการ ได้ส่วนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในทุกคดีไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิหน้าที่หลักของศาลคือการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อยุติข้อพิพาทให้แก่ประชาชน และศาลอาจกลายเป็น องค์กรในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไป ซึ่งมีไม่เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้ศาล ได้ส่วนเฉพาะในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้มีภาระหน้าที่ในการแถลงข้อมูล ของตนเองต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี มีข้อดีคือสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบซึ่งต้องสัมพันธ์กับหน้าที่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่มีข้อพึงระมัดระวังคือแนวทางนี้จะต้องมีสภาพบังคับ (Sanction) ที่เหมาะสม และเจ้าพนักงานบังคับคดีมีภาระเพิ่มขึ้นในการตรวจสอบข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม คำพิพากษา นอกจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องมีอำนาจเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงด้วย จึงต้องมีมาตรการป้องกันการรुकล้ำหรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่เกินสมควร การกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้แถลงข้อมูลของตนเองต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นจะต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินสมควรแก่เหตุ ข้อที่ควรพิจารณาคือการกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้แถลงข้อมูลของตนเองต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี นั้นเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการพิจารณาตามหลักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในมาตรา 194 และมาตรา 214 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้และ เจ้าหนี้มีสิทธิให้ชำระหนี้จากทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ได้จนสิ้นเชิง ดังนั้น ทรัพย์สินและ สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาย่อมตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีอันเป็นข้อจำกัด แห่งการใช้สิทธิในทรัพย์สินอยู่แล้ว นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดสภาพบังคับ (Sanction) เป็นโทษอาญาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ยักยักถ่ายเท

ทรัพย์สินเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของตนได้รับชำระหนี้ในความผิดฐาน โกงเจ้าหน้าที่ด้วยการกำหนดภาระหน้าที่ให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในการแถลงข้อมูลทรัพย์สินของตนต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจแห่งมูลหนี้ที่ระบุไว้ในมาตรา 194 และมาตรา 214 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับเหตุที่ต้องมี การบังคับคดีก็เพราะลูกหนี้ตามคำพิพากษาฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงควรเป็นฝ่ายที่มีภาระหน้าที่ในการแถลงข้อมูลทรัพย์สินของตนต่อเจ้าพนักงานบังคับคดียิ่งกว่าฝ่ายเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ภาระที่เกิดขึ้นแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงสมเหตุสมผลและพอสมควรแก่เหตุ

ประเด็นปัญหาที่สามปัญหาเกี่ยวกับบุคคลผู้มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา กล่าวคือ บุคคลผู้มีอำนาจในการตรวจสอบข้อมูลพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ อันถือเป็นข้อมูลเฉพาะตัวของลูกหนี้ ตามคำพิพากษา ได้แก่ ข้อมูลทางทะเบียนราษฎร์ ฐานะการเงิน ประวัติการทำงานและการประกอบ ธุรกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ช่วยค้นหาทรัพย์สินในการบังคับคดี จัดเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์การเข้าถึงข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้กับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการได้ทุกเรื่องและตามแนววินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คณะบุคคลที่คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งขึ้นจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารราชการ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้วางแนวทางคำวินิจฉัยไปในแนวทางเดียวกัน ว่า เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะได้รับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24(8) โดยคำพิพากษาศาลปกครอง สูงสุด ที่ อ.89/2556 ประกอบกับนักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า คำวินิจฉัย ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารถือเป็นที่สุด ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 37 วรรค 2 อันมีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องปฏิบัติตามแต่แนวปฏิบัติในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงาน ประกันสังคม กรมสรรพากร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ยังไม่สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีปัญหา ในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ข้อมูลรายได้และแหล่งเงินได้ และข้อมูลทางทะเบียน นิติบุคคลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ประกอบการค้นหาทรัพย์สินในการบังคับคดี ส่วนแนวปฏิบัติของกรมที่ดิน แม้จะสามารถเปิดเผยข้อมูลที่หน่วยงานนั้นๆ ครอบครองอยู่ได้ แต่ก็ต้องติดต่อขอทราบข้อมูลจากสำนักงานที่ดินในเขตที่ที่ดินตั้งอยู่เท่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างจำกัด

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีในการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ศึกษาพบว่ามิข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาการปัญหาการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่เป็นไปตามลำดับ เห็นควรปรับปรุงแก้ไข ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้บทบัญญัติมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จากเดิม

ที่กำหนดให้ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน आयัดสิทธิเรียกร้อง หรือ บังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ ชำระหนี้ในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น อาจบังคับให้ชำระได้

ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง บุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีอำนาจบังคับคดีตามความในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีที่ทำให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แล้วแต่กรณีโดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

แก่เป็น “มาตรา 274 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับ ชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน आयัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษา เป็นผู้ค้ำประกัน ให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเชิญให้บังคับคดีเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ชั้นต้นได้ภายในระยะเวลา 1 เดือน นับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษา หากพ้นระยะเวลาดังกล่าว ให้บังคับคดีผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ร่วม”

2. ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เห็นควรให้ประเทศไทยนำแนวคิดใน เรื่องการให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาแถลงรายการทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศเยอรมันมา ปรับใช้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้บทบัญญัติมาตรา 277 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จาก เดิมที่กำหนดให้ ในการบังคับคดี ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามี ทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับคดีมากกว่าที่ดินทราบ หรือมีทรัพย์สิน ที่จะต้องถูกบังคับคดีแต่ไม่ทราบว่า

ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่หรือเก็บรักษาไว้ที่ใด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินใดเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนได้

เมื่อมีคำขอตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แก่การบังคับ คดีในคดีโมฆะ ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่น ที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันจะเป็นประโยชน์มาศาลด้วยตนเองเพื่อการไต่สวนเช่นว่านั้นได้ และมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นๆ ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานซึ่งอยู่ในความยึดถือหรืออำนาจของผู้นั้นอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ ตามกำหนดและเงื่อนไขใดๆ ที่เห็นสมควร

แก่เป็น “มาตรา 277 ในการบังคับคดี ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่แถลงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะนั้นให้เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษา รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ภายใน 15 วันนับแต่ได้รับหมายบังคับคดี กรณีรายการทรัพย์สินที่แจ้งมาตามวรรคแรกไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ลูกหนี้ตามคำพิพากษา จำต้องแถลงรายการทรัพย์สินที่ตนมีอยู่และข้อมูลการชำระหนี้ให้แก่บุคคลใกล้ชิดเพิ่มเติมต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยต้องแถลงข้อมูลย้อนหลังเป็นเวลา 1 ปีนับแต่ ได้รับหมายบังคับคดี บุคคลใกล้ชิดตามวรรค 2 หมายความว่า

(1) กรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นบุคคลธรรมดา หมายถึง คู่สมรส ไม่ว่า การสมรสจะกระทำหลังหรือมีการหย่าร้างกันไปก่อนวันที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีความผูกพันต้องให้ข้อมูล บุพการีหรือลูกหลานของลูกหนี้หรือของคู่สมรส พี่ชาย และน้องสาวร่วมสายโลหิต บุคคลที่อยู่อาศัยในบ้านของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(2) กรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นนิติบุคคล และให้รวมถึงกรณีหุ้นส่วน ที่ไม่จดทะเบียนตามกฎหมายด้วย หมายถึง ตัวแทนหรือผู้กำกับดูแลลูกหนี้ ตามคำพิพากษา คู่ค้าและบุคคลที่ถือหุ้นมากกว่าหนึ่งในสี่ของเงินทุนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคคลหรือหุ้นส่วนที่เป็นลูกหนี้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือมีความสัมพันธ์กันทางสัญญาที่มีโอกาสที่จะทราบสถานการณ์ทางการเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่แจ้งรายการทรัพย์สินตามวรรค 1 และวรรค 2 ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือแจ้งรายการทรัพย์สินตามวรรค 1 และวรรค 2 เป็นเท็จ ให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลผู้มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้บทบัญญัติมาตรา 24 (8) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 จากเดิมที่กำหนดให้ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอม เป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้ (8) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของ

รัฐหรือนุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

แก้เป็น “มาตรา 24 (8) หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอม เป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูล ทำให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้ (8) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือนุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่และเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว”

เอกสารอ้างอิง

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. คู่มือติดต่อกับราชการ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร, 2558.

กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์. “การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในระบบกฎหมายไทย : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2541.

คณิน วงศ์ใหญ่, “แนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์ในกระบวนการคดีแพ่งและพาณิชย์”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ดารافر อิระวัฒน์. กฎหมายหนี้หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.

ปวิณ กุมาร. “ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี”. วิทยานิพนธ์คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550. พระยาจินดารมย์. พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ.122.

กรุงเทพมหานคร : พิศาลบรรณนิติ, 2461.

ไพฑูรย์ เรืองเดชขจร. “การบังคับคดีจากสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างของลูกหนี้ ตามคำพิพากษา”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช. กฎหมายสมัยอยุธยา. กรุงเทพมหานคร:ท่าพระจันทร์, 2511.

มานิตย์ จุมปา, และ ฤทัย หงส์ศิริ. คำอธิบายกฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. กรุงเทพมหานคร :

นิติธรรม, 2542.

ร.แสงกาต์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

อรรษา สิงห์สงบ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2550.